

DOI 10.31558/2519-2949.2018.2.16

УДК 81'272:341.218.4

*Римаренко С. Ю., Національна академія наук України,
Савойська С. В., Київський національний університет будівництва
і архітектури*

КОМУНІКАТИВНА МОДЕЛЬ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ МОЛДОВИ

У статті проаналізовано комунікативну модель мовної політики Молдови як таку, яка за здійсненням її центральною владою цієї держави та окремими політичними силами нагадує ту мовну політику, що проводиться в Україні упродовж усіх років незалежності. Доведено, що у мовну політику Молдови, як і у мовну політику України, усі роки незалежності активно втручається Росія, використовуючи для цього внутрішні проросійські налаштовані політичні сили держави. Встановлено, що в основі політичних протистоянь, які виникли у Молдові, була мовно-політична проблема, яка розколола молдовську спільноту щонайменше на три групи – російськомовну, україномовну і молдовомовну. Обґрунтовано, що прорумунські і проросійські політичні амбіції на території Молдови лягли в основу румунського і російського сепаратизмів, кожний із яких бачив цю державу у межах власного політичного впливу. Доведено, що мовно-політичне протистояння на території Молдови перетворилося на заморожений конфлікт, сепаратистським вогнищем якого стало Придністров'я. З іншого боку, автор звертає увагу, що комунікативна модель мовної політики Молдови тісно пов'язана із Румунією. Вона розвивається у контексті двох протилежних суспільно-політичних тенденцій: одна із них – це «молдовеністи», які виступають за відродження національної мови, культури і традицій, інша – «румуністи» – молдовський етнос румунського походження, зусилля якого спрямовані на відродження Великої Румунії та приєднання до цієї держави Молдови. У цьому контексті спостерігається така сама аналогія і в Україні, яка із середини 1990-х рр. розвивається у контексті двох протилежних суспільно-політичних тенденцій: одна із них – це проросійські політичні сили, які виступають за статус-кво для російської мови і культури, інша – національні демократи, зусилля яких спрямовані на збереження української мови та її поширення в усіх сферах та регіонах держави.

Ключові слова: Молдова, мовна політика, Румунія, комунікативна політика, Росія, сепаратизм, Придністров'я, Україна.

Постановка наукової проблеми та її значення. Мовній політиці зарубіжних держав у сучасній політичній науці присвячено чимало наукових досліджень, серед яких мало уваги приділяється комунікативному аспекту у сфері мовної політики, який переважно досліджують журналісти, соціологи, філософи, філологи, історики та в останню чергу – політологи. Щоб мовна політика здійснювалася ефективно, а державна мова поширювалася в усіх сферах суспільно-політичного життя та об'єднувала як молдовське, так і українське суспільство, вона має бути конструктивною. І навпаки, мовна політика є деструктивною, коли у її здійсненні втручається «п'ята колона» та інші антидержавні політичні сили, які, використовуючи мовну проблему, прагнуть розколоти суспільство за мовно-політичною ознакою і державу у цілому.

Мета статті – проаналізувати комунікативну модель мовної політики Молдови через призму її порівняння із мовними проблемами, що існують у сучасній Україні, які, як і в Молдові, постали через внутрішню політику «п'ятої колони» та зовнішню політику сусідніх держав, тобто колишніх метрополій.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Мовна політика у Молдові, як і в Україні на початку 1990-х рр., розвивалася більш-менш рівно до того часу, поки у внутрішні справи цих держав не втрутилася третя сторона – колишня метрополія, яка нагадала про те, яка мова і культура має знаходитися в основі молодій незалежній держави. Окремі аспекти комунікативної моделі мовної політики Молдови досліджували як вітчизняні (В. Бурдяк, К. Вітман, О. Заремба і С. Римаренко, В. Коцур та ін.), так і закордонні науковці (Дж. Дербишайр, Я. Дербишайр, Р. Мерріт, М.Цісел, Р.Сольшаник та ін.). Комунікативна політика Молдови визначається значною кількістю немолдовського населення, яке послуговується румунською,

російською, українською, гагаузькою та ін. мовами, окремі із яких мають статус офіційних мов. У Молдові, що є не на користь етнічним молдованам, мешкає 35% немолдовського населення, із них – 4% гагаузів, які створили на території країни Гагаузьку республіку, 9% українців, зокрема у Придністровському регіоні їх мешкає 28,8%, 8% етнічних росіян, котрі населяють регіон Дністра на сході держави, де вони проголосили ніким не визнану Придністровську республіку зі столицею у м. Тирасполь. А з часом понад 97% мешканців Придністров'я проголосували за незалежність від Молдови та приєднання до Росії. Головна роль у мовно-політичному протистоянні у Молдові приділялася лінгвістичному фактору, тобто, обґрунтуванню ідеї надання державного/офіційного статусу молдовській мові та перекладі її на латинську графіку [1, с. 6-7].

А що стосується комунікативної моделі мовної політики Румунії, то вона, як і «Велика Росія», вирішила об'єднати навколо власної країни усі спільноти молдовського походження, оскільки ця держава, як і Росія, яка не визнає українців окремим від росіян народом, не визнає молдован окремою нацією, а їх мову вважає діалектом румунської. Комунікативна модель мовної політики Румунії побудована на ідеї невизнання ні молдован як окремого народу, ні їх мови. У цьому контексті мовна політика, що здійснюється в Україні, і та, яка проводиться у Молдові, мають багато спільних рис: перша залежить від комунікативної політики «Великої Росії», друга – від «Великої Румунії», яка вважає молдовську мову діалектом румунської. Перша, щоб відповідати цьому статусу, намагається довести, що ні українського народу, ні його мови не існує. Друга прагне стати великою за рахунок молдовського народу, якого, на думку румун, також не існує. Тобто, на території України мешкають не українці, а росіяни, які послуговуються російською мовою, а на території Молдови – лише румуни. Щоб сформувати позитивну картину сучасного образу «Великої Румунії», як динамічної європейської країни, вона у прикордонних регіонах почала створювати комфортні умови для розвитку румунської культури, мови та ідентичності [2, с. 264]. Тобто, молдовани румунського походження або ті, які підтримували ідею заміни кириличної графіки на латинську, вимагали спілкуватися, обмінюватися думками, встановлювати контакти між суб'єктами мовної політики румунською мовою. Поштовхом до таких змін у мовній політиці Молдови були гласність М. Горбачова та балтійський рух за незалежність, які сформували базу для розростання молдовського націоналізму у кінці 80-х рр. минулого століття, який виявив себе у проведенні мовно-політичної реформи, завдяки якій планувалося замінити кирилицю на латинський алфавіт та запровадити у країні румунську мову у якості державної, проти чого виступив Президент цієї держави М. Снегур [3, с. 415, 418].

Проти молдовсько-румунського дискурсу, що у перекладі з французької *discours* означає діалогічне мовлення і публічний виступ, виступили прорумунські та проросійські налаштовані сили Молдови, які використали мовно-політичні комунікації як ресурс заради досягнення власних цілей. У проросійських політиків Молдови були власні інтереси та особливий погляд на молдовсько-румунську проблему, заради якого мовне питання було політизоване [1]. Проросійські налаштованих політиків Молдови цікавило лише одне: як із молдовсько-румунського конфлікту дістати вигоду, поширити на території цієї держави комунікації російською мовою та завадити Молдові приєднатися до союзу із близькою за мовою та культурою Румунією. Щоб реалізувати задумане, російська влада діяла за звичним для неї планом: через проросійські налаштованих політиків вона організовувала демонстрації і страйки, а із часом на території Молдови було проголошено автономію із 150 тисяч православних турок і гагаузів [3, с. 417].

Молдовським політикам, як і українським, не вдалося захистити інформаційний простір власної держави від втручання у їх внутрішні справи сусідніх держав, зокрема Румунії і Росії. Вони не змогли також вибудувати конструктивні відносини із громадськістю, аби не допустити розколу молдовського суспільства за мовно-політичною ознакою. Проросійські налаштовані політики пропонували здійснювати у Молдові комунікації трьома мовами – гагаузькою, молдовською і російською. «Гурбота про одну із них, як слушно зазначає В. Кулик, може мати на меті не лише обмеження використання інших мов та дискримінацію їх носіїв, а й забезпечення на основі однієї мови загальнонаціональну єдність усіх груп суспільства» [2, с. 312]. Як видно, жодна із цих мов не змогла належним чином забезпечити єдності усіх груп суспільства. Тому на території Молдови була проголошена ніким не визнана Придністровська республіка, мешканцями якої є росіяни, молдовани, українці та інші спільноти. Вона була проголошена 2 вересня 1991 року із центром у м. Тирасполь не без «допомоги» російської армії, яка до 1992 року «охороняла спокій» на цьому конфліктному участку молдовської території. «Придністровський конфлікт і відокремлення Придністров'я від Молдови було пов'язано, на думку О. Заремби і С. Римаренка, із ухваленням

Кишиневом закону про мову у 1989 р., який зіграв роль каталізатора війни» [2, с. 262]. Така комунікативна політика Росії на території Молдови стала на перешкоді загальнонаціональному об'єднанню навколо Молдовської демократичної незалежної республіки, де мешкало 65% етнічних молдован, 14% – українців, 13% – росіян, 2% – болгар, 2% – євреїв, 4% – гагаузів [3, с. 415, 417].

Разом із тим, російсько-молдовські консультації закінчилися підписанням російсько-молдовської мирної угоди. Після схожих консультацій на території України за участю російського флоту у вигляді референдуму на території АР Крим та на Сході України українці, як і молдовани, втратили частину власної території. Такі політичні новоутворення у 1994 році отримали статус автономних республік, що зафіксовано Конституцією Молдови, яка у 1995 році вступила до Ради Європи [3, с. 418]. Чи це не є тим шляхом, який, за планом Росії, має пройти й Україна, зафіксувавши захоплені нею так звані ДНР і ЛНР як автономні республіки у Конституції України? Тобто, такий собі приватний конституціоналізм по-українськи, як і «молдовенізм», який О.Заремба і С.Римаренко називають проросійським напрямом [2, с. 262], намагаються нав'язати українському народу проросійськи налаштовані політики. Навести лад у полікультурному суспільстві, підвищити активність всіх учасників процесу, а у підсумку – соціальну і політичну стійкість – спроможний, на думку О. Караткевича [4], системний діалог. До такого діалогу якраз не готова Росія, яка спричинила молдовсько-придністровський конфлікт, який перетворився у справжню війну, що виникла на мовно-політичній основі і призвела Молдовську державу до розколу. Мовно-політичні конфлікти, на думку І. Ломаки, формуються і виникають на основі «глобалістської політики найрозвиненіших країн, що аж ніяк не пом'якшує напруженості у відносинах між державами та всередині країн між різними верствами населення» [5, с. 1].

В основі розколу молдовського суспільства за мовно-політичною ознакою знаходиться визнання ідентичності молдовської мови із румунською, що, на думку М. Кісцел, є внутрішньою справою не Росії, і не Румунії, а лише Молдови. Свідченням такої мовної ситуації є закон Молдови про Концепцію національної політики, який, як зазначає В. Коцур, створює проблеми у відносинах між спільнотами, де молдовська більшість почувається як національна меншина, а російська меншість поводить як більшість, позаяк цей закон визначив російську мову не як державну, а як мову міжнаціонального спілкування. Це, на думку В. Коцура, є дискримінацією по відношенню до тих осіб, які належать до більшості і національних меншин, позаяк офіційна мова, якою є молдовська, також є мовою спілкування між національними меншинами [6, с. 423-425]. На думку Б. Слющинського, не зовсім важливо, якою мовою здійснюються комунікації, важливіше те, про що йде мова, які питання вирішуються, і чи ґрунтуються вони на розумінні і взаємних поступках, що спонукає політичних акторів до взаєморозуміння та злагоди, яка є однією із найважливіших чинників громадянського миру та консолідації українського суспільства в умовах економічної та політичної кризи [7, с. 406]. Мовно-політична дискусія Молдови і Румунії щодо українських румун і молдован спрямована, за словами О. Заремби, С. Римаренка, на повернення Герцаївського району Румунії або перетворення його на епіцентр румунського руху в Україні, який вимагає: створення шкіл із румунською мовою навчання в усіх населених пунктах, де є румуни; формування румуномовного міжрегіонального інформаційного простору; використання підручників та інформаційних матеріалів, виданих у Румунії [2, с. 263, 264]. Але такої комунікативної політики одна країна від іншої може вимагати лише тоді, коли кожна із них чинить подібним чином. По суті, мовна політика Румунії, Молдови і Росії полягають у румунізації та подальшій русифікації окремих регіонів України, де мешкають не лише етнічні росіяни, а й російськомовні українці, які не конче бажають, аби перевага російської мови в Україні зберігалася й надалі, тобто, деякі із них не заперечують проти поширення використання української мови [2, с. 324]. Проти об'єднання Молдови із Румунією виступили російськомовні громадяни Молдови, що стало, по суті, основним чинником виникнення на лівому боці Дністра Придністровської республіки. Вона виникла на основі поширення мовно-політичного сепаратизму, оскільки мова, як справедливо вважає М. Костюк, – це засіб не лише для спілкування та звільнення, а й маніпулювання, роз'єднання та поневолення [8, с. 93-100].

Помилками, які були допущені владою Молдови, скористалася Росія, яка взяла ситуацію під свій контроль і використала у своїх геополітичних цілях. Росія на телевізійних каналах та сторінках газет розв'язала проти Республіки Молдова інформаційну війну, де вона росіян Придністров'я залякувала «насильницькою румунізацією». Це та інше дало можливість 14 російській армії втрутитися у внутрішні справи Молдови, опираючись на підтримку мовно-політичного сепаратистського руху, та розколоти її. А що стосується етнічних молдован Придністров'я, то

місцева влада цієї республіки проводить, не без підтримки Росії, політику етнокультурного геноциду. Це може чекати, за словами І. Дзюби, й на український народ, якщо він визнає ДНР і ЛНР автономними республіками. Цьому треба чинити, як вважає науковець, культурний і мовний спротив [9, с. 478]. Поглибленню співпраці з українською громадою у Молдові та розвитку двостороннього культурного співробітництва сприяє, як зазначає В. Коцур, діяльність Культурно-інформаційного центру, який було відкрито у 2007 році на базі посольства України у Молдові. Це дало можливість відкрити у Придністров'ї україномовні навчальні заклади, видавати україномовну газету «Гомін», транслювати українські телеканали (їх чотири), працювати українським журналістам на телебаченні та на «Радіо ПМР», функціонувати українській школі у м. Рибниця та гімназії у Бендерах, а також діяти Українській православної церкві Київського Патріархату. У Молдові мовно-політична ситуація в освітній, культурній, інформаційній та ін. галузях ще гірша, ніж у Придністров'ї. Тут відсутні україномовні школи, преса, радіо, телебачення, а у мережі кабельного телебачення транслюється лише один канал «Інтер плюс». На телеканалі «Молдова 1» виходить в ефір тридцятихвилинна програма «Світанок» (двічі на місяць), і лише один раз на тиждень – радіожурнал «Відродження». Із 1500 навчальних закладів українська мова як предмет викладається лише у 52. Це свідчить про те, що комунікативне право українців на рідну мову і культуру у Молдові порушується, що сприяє їх асиміляції [6, с. 427, 428]. Утім, молдовани добре знають свої права і користуються ними на території України: тут вони мають свої навчальні заклади, де усі предмети викладаються румунською мовою, комунікативна потужність якої поширюється у політичній, освітній, інформаційній, культурній, науковій, бізнесовій галузях, а також – на рівні міжособистісного та міжетнічного спілкування [2, с. 379]. Утім, завдяки діяльності українських громадських організацій – «Укрпросвіта та «Спілка українців Придністров'я імені О. Бута» українці Молдови зберегли національні традиції, духовність та рідну мову. Водночас комунікативна і культурна пасивність українських політиків щодо національних цінностей та інтересів власних громадян за кордоном на користь Росії, яка етнічним українцям Придністров'я насаджує негативний імідж Молдови як ворога на західному кордоні ПМР [6, с. 426]. Не краще вона відноситься і до молдован, які мешкають у Придністровській республіці, де приватні навчальні заклади із молдовсько-румунською мовою викладання закриті, бо у навчальному процесі вони використовують латиницю. У зв'язку із цим між російською і молдовською мовами на території Придністров'я відбуваються протистояння та боротьба за інформаційно-комунікаційний простір, які нерідко перетворюються у збройні напади проросійськи налаштованих громадян на ті школи і дитячі садки, які використовують у навчанні латинський алфавіт [10].

У той же час така боротьба Росії через проросійськи налаштованих політиків спрямована на знищення молдовської мови у її латинському варіанті. Така деструктивна політика по відношенню до етнічних молдован на їх рідній землі полягає у тому, що їх місцева влада, яка є проросійською, змушує сплачувати високу арендну плату за навчання у школах Придністров'я. Не зважаючи на таку деструктивну комунікативну політику Придністров'я, яким керує Росія, молдовани, на думку К. Вітмана, «прагнуть залишитися молдованами зі своєю рідною мовою, ідентичністю і культурою» [11, с. 37, 39]. То чи потрібен такий мовно-політичний досвід українцям, який запроваджено Росією на територіях окупованого Криму та на Сході України, де у навчальних закладах знищено українську мову як предмет викладання. Не зважаючи на те, що на території Придністров'я існує декілька офіційних мов, комунікації поширюються лише російською мовою. Місцева влада Придністров'я, яку підтримує Росія, проводить на цій території деструктивну мовну політику, ігноруючи поширення комунікацій молдовською мовою, забороняючи молдованам навчатися за програмами Республіки Молдова, а також – за виданими нею підручниками. Водночас створений у Придністров'ї російськомовний культурний простір, сприяє асиміляції не лише етнічних молдован та українців, а й інші мовно-культурні спільноти. Свідченням цього є навчально-методична література, зокрема підручники, посібники, програми, видані у Росії, які нав'язуються молдованам для здійснення навчання та поширення комунікацій російською мовою, яка, на думку окремих науковців, «може бути витіснена у Молдові лише тоді, коли національна мова буде повністю ідентичною із румунською, а ідентичність її носіїв буде молдовською» [2, с. 263].

Щоб асимілювати українців Придністров'я, проросійськи налаштовані політики цього регіону стверджують, що українці, які мешкають у Молдові, – це росіяни, а українська мова є діалектом російської, тому уся російськомовна спільнота цієї республіки повинна навчатися за російськомовними підручниками, дивитися російськомовне телебачення, слухати російське радіо, читати газети і книги лише російською мовою. Таку комунікативну політику щодо молдован

на території Молдови проводить і Румунія, яка їх вважає румунами, а їх мову – діалектом румунської, яка після приєднання Молдови до СРСР була проголошена молдовською у її кириличному варіанті. Тому молдовани, на думку румун, мають виправляти цю історичну помилку і навчатися за підручниками, виданими у Румунії, слухати румуномовні теле – та радіопрोगрами, читати газети, журнали та іншу літературу румунською мовою. Усі мовно-політичні дискурси, що у перекладі із латинської означає пояснення, аргумент, міркування, які стосуються мов і культур українців і молдован, вивільнив, на думку О. Заремби і С. Римаренка, розпад Радянського Союзу [2, с. 262]. У зв'язку із цим мовна політика молдован опинилася під подвійним комунікативним ударом Румунії і Росії. Подвійна комунікативна політика цих держав розколола молдовське та українське суспільства за мовно-політичною ознакою та зовнішньополітичним вектором, який, на думку Т. Клиненко, «значною мірою залежить від інформаційного домінування у регіонах» [12, с. 216]. Наразі зовнішньополітичний вектор України змінився на користь європейського курсу, який було підтверджено багатьма діалогами і дискурсами, що проводилися на рівні Європейського Парламенту та Верховної Ради України.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, мовна політика Молдови та України у багатьох випадках схожа: якщо румунські політики називають молдован «зіпсованими руминами», то російські вважають українців «зіпсованими росіянами». Якщо у зв'язку із цим у Молдові прорумунськими політичними силами проводиться політика румунізації, то в Україні проросійськи налаштованими політиками – деукраїнізації. Якщо у Молдові причиною придністровського конфлікту була румунізація, то в Україні схожий конфлікт стався на ґрунті подальшого російщення українського народу, яке підпитувалося завдяки функціонуванню законів «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» та «Про засади державної мовної політики». Останній із них поширив комунікації російською мовою на Сході і Півдні держави та загальмував у цих регіонах поширення комунікацій українською мовою. Мовна політика Молдови цінна для України тим, щоб українці розуміли, як не потрібно діяти щодо тих українських земель, які захопила Росія.

Бібліографічний список:

1. Дирун А. Динаміка суспільно-політичного розвитку республіки Молдова в контексті етнополітичного конфлікту: Автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23. 00. 02 / Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2005. – 17с.
2. Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом. – К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2008. – 398 с.
3. Дербишайр Дж., Дербишайр Я. Політичні системи світу: У 2-х т. Том 1: Пер. з англ. – М.: РИПОЛ КЛАССИК, 2004. – 512 с.
4. Караткевич О. Системний діалог як технологія оптимізації політичної взаємодії в перехідних суспільствах // Альманах сучасної науки та освіти. – Тамбов: Грамота, 2013. – № 2 (28): у 2-х ч. – Ч. II. – С. 65-67.
5. Ломака І. Політологічний аналіз інтеграційної ролі релігії в умовах модернізації українського суспільства: Автореф. дис....канд. політ. наук: 23.00.02 / Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2006. – 20 с.
6. Коцур В. Етнополітичний конфлікт у Придністров'ї: українсько-молдавські взаємини в гуманітарній сфері // Наукові записки. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, листопад-грудень 2011/6 (56). – С. 421-431.
7. Шлющинський Б. Міжетнічна культурна комунікація в українському Приазов'ї в контексті побудови громадянського суспільства // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2007. – Вип. 10. – С. 406-416.
8. Костюк М. Мовні війни: західні політичні технології // Вісник Московського університету. – Москва, 2009. – № 4. – С. 93-100.
9. Дзюба І. Нагнітання мороку: Від чорносотенців початку ХХ століття до українофобів початку століття ХХІ. – К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 503 с.
10. Ciscel M. (2008). Uneasy compromise: Language and education in Moldova [Text] / M. Ciscel // International Journal of Bilingual Education and Bilingualism. – 2008. – Vol. 11. – P. 373 – 395.
11. Вітман К. Мовна політика Молдови – заручник геополітики // Трибуна. – Київ, 2009. – № 3-4. – С. 37-39.
12. Клиненко Т. Мовно-культурний розвиток в Україні: політичні відносини і культурні реалії // Національна інтеграція у полікультурному суспільстві: український досвід 1991-2000 років / Збірник. Відпов ред. І. Ф. Курас, О. М. Майборода. – Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, 2002. – С. 215-238.

Rymarenko S. Yu., Savoyska S. V. Communicative Model of Moldovan Language Policy

The article analyzes the communicative model of the language policy of Moldova as such, which, when implemented by its central authority of this state and by separate political forces, resembles that linguistic policy conducted in Ukraine during all years of independence. It is proved that in the language policy of Moldova, as well as in the language policy of Ukraine, all the years of independence are actively interfered by Russia, using for this purpose the internal pro-Russian-minded political forces of the state. It was established that the basis of political confrontations that arose in Moldova was the language-political problem, which divided the Moldovan community into at least three groups – Russian-speaking, Ukrainian-language, and Moldovan. It is substantiated that pro-Romanian and pro-Russian political ambitions on the territory of Moldova formed the basis of Romanian and Russian separatisms, each of which saw this state within its own political influence. It is proved that the linguistic-political confrontation on the territory of Moldova turned into a frozen conflict, the separatist center of which was Transnistria. On the other hand, the author draws attention to the fact that the communicative model of the language policy of Moldova is closely linked with Romania. It develops in the context of two opposing socio-political tendencies: one of them is the "Moldovans" who advocate the revival of the national language, culture and traditions, the other – "Romanians" – the Moldovan ethnos of Romanian origin, whose efforts are aimed at the revival of Greater Romania and joining this state of Moldova. In this context, the same analogy is observed in Ukraine, which has evolved since the mid-1990s in the context of two opposing socio-political tendencies: one of them is pro-Russian political forces that stand for the status quo for the Russian language and culture, the other is the national democrats, whose efforts are aimed at preserving the Ukrainian language and its dissemination in all spheres and regions of the state.

Key words: *Moldova, language policy, Romania, communicative politics, Russia, separatism, Transnistria, Ukraine.*